

In het Belgisch Stripcentrum

Van 25 oktober 2011 tot 20 mei 2012

77 jaar Roemeense strips

Dankzij hun oude traditie van beeldende kunsten zijn de Roemeense stripauteurs erin geslaagd origineel werk te leveren dat van groot talent getuigt ; dit ondanks de omwentelingen, die hun samenleving een eeuw lang te verduren kreeg. Zich tegoed doend aan de zeldzame Europese tijdschriften die erin slaagden over de muur te geraken, hebben zowel de huidige stripliefhebbers als de stripauteurs, de bevrijding moeten afwachten om de verschillende genres, die de rijkdom van het actuele striplandschap uitmaken, te zien openbloeien. Vanaf dat moment vinden Dodo Nita, voorzitter van de Vereniging van Roemeense stripliefhebbers en Alexandru Ciubotariu, vaandeldrager van de nieuwe generatie stripauteurs, zonder ophouden originelen terug die de geschiedenis van het Roemeense stripverhaal vormgeven. Een extra stimulans is het feit dat de hedendaagse stripauteurs hen zonder aarzelen hun werk toevertrouwen. Niet zonder trots stelt het Belgisch Stripcentrum deze onbekende schat uit het oosten voor aan zijn talrijke bezoekers.

Curator: Alexandru Ciubotariu

*Met de steun van het Roemeens Cultureel Instituut, de
Delegatie Wallonië-Brussel in Boekarest en het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest*

Belgisch Stripcentrum
Zandstraat 20 – 1000 Brussel (België)
Alle dagen open (behalve op maandag) van 10 tot 18 uur.
Tel: +32 (0)2 219 19 80 – www.stripmuseum.be –
visit@stripmuseum.be

De inleiding van de tentoonstelling

Hoe kan je de geschiedenis en het maatschappelijk leven van een volk beter leren kennen dan door het werk van zijn kunstenaars, en meer nog door de manier waarop zij zich uitdrukten? Het is de verdienste van de Roemeense stripauteurs dat zij origineel werk van grote klasse hebben weten te produceren – de vrucht van een rijke traditie – ondanks alle wisselvalligheden waaronder hun maatschappij de voorbije eeuw te lijden had.

Piticul Cipi de Livia Rusz, 1984

In een eerste fase, het tijdperk vóór de Tweede Wereldoorlog, werd het Roemeense stripverhaal door dezelfde bronnen geïnspireerd als de strip in West-Europa, namelijk de tijdschriften en andere invloeden die uit Amerika kwamen overgewaaid. Het werk van de artiesten uit die tijd werd echter in de kiem gesmoord en werd overspoeld door het tumultueuze verloop van de geschiedenis.

Na de installatie van een totalitair regime en het isolement dat daarvan het gevolg was, bleven er voor de Roemeense stripauteur twee opties over: ofwel fantastische strips produceren voor kinderen, ofwel – voor auteurs met een temperament dat meer naar het realistische genre neigde – adaptaties tekenen van de toegelaten nationale of klassieke romans, zonder enige eigen creatieve inbreng.

Voor de tekenaars en tekenaresen die zich niet bij deze beperkingen konden neerleggen, waren er twee mogelijkheden: een ander beroep kiezen of het land verlaten, zoals de grote Livia Rusz zou doen. Zij ging te voet van Roemenië naar Hongarije. Hoe kan je onbewogen blijven bij haar prachtige precisiewerk waarvan we nu pas de rijkdom ontdekken?

De Europese tijdschriften raakten maar met mondjesmaat voorbij de Muur. Lezers moesten dan ook wachten tot de doorbraak van de democratie voor ze geleidelijk aan de verschillende genres konden zien openbloeien die de rijkdom uitmaken van het hedendaagse stripverhaal. Sindsdien zijn Dodo Nita, voorzitter van de Roemeense vereniging van stripliefhebbers en Alexandre Ciubotariu, curator van deze tentoonstelling en vaandeldrager van de nieuwe generatie stripauteurs van zijn land, onophoudelijk op zoek naar de werken die de geschiedenis van het Roemeense stripverhaal bepaald hebben. Ze worden ondersteund door de stripmakers van gisteren en vandaag, die niet aarzelen om hun werken aan hen toe te vertrouwen.

Deze onbekende schat - met originele illustraties en tekstplaten - is het onderwerp van de tentoonstelling die het Belgisch Stripcentrum met fierheid voorstelt, in samenwerking met het Roemeens Instituut dat de expositie mee realiseerde.

Jean Auquier, BSC.

77 jaar Roemeense strips

Een tentoonstelling van het Belgisch Stripcentrum
Een coproductie met het Roemeens Cultureel Instituut

Curator: Alexandru Ciubotariu

Teksten: Jean Auquier

Vertalingen: Philotrans

Correcties: Tine Anthoni, Marie-Aude Piavaux

Beheer originelen: Nathalie Geirnaert

Grafische vormgeving: Pierre Saysouk

Drukwerk: Sadocolor

Realisatie: Michaël Cuypers en de ploeg van het BSC

Het Belgisch Stripcentrum bedankt het Roemeens Instituut, het Roemeens Cultureel Centrum in Brussel en de Waals-Brusselse Delegatie in Boekarest die ervoor gezorgd hebben dat het Roemeense stripverhaal en zijn auteurs bij ons nu beter bekend zijn.

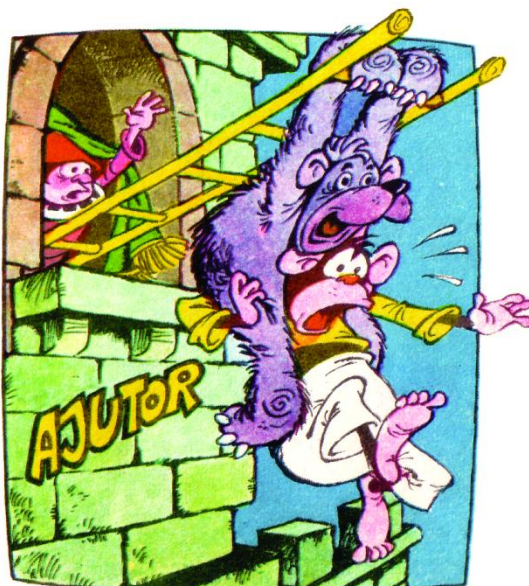
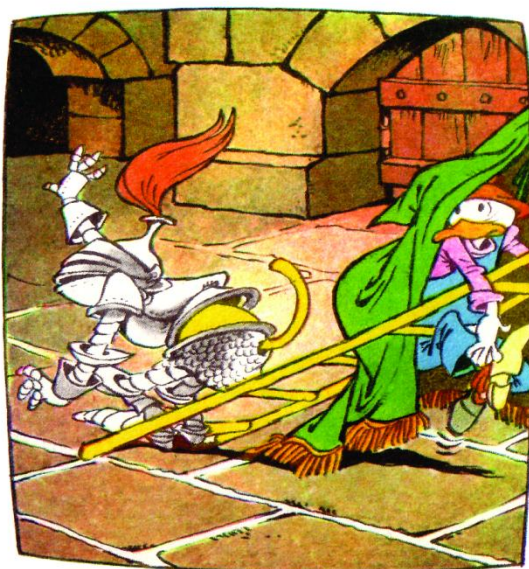
Onze dank gaat ook uit naar Fabienne Reuter, Gabriella Dobre, Tudorita Soldanescu, Carmen Ducaru, Fanny Kerrien, Horia-Roman Patapievici, Robert Adam, Daniel Sotiaux en uiteraard ook naar Dodo Nita, zonder wie dit alles niet mogelijk zou zijn geweest.

www.wbi.be/bucarest

www.icr.ro

www.salonbd.ro

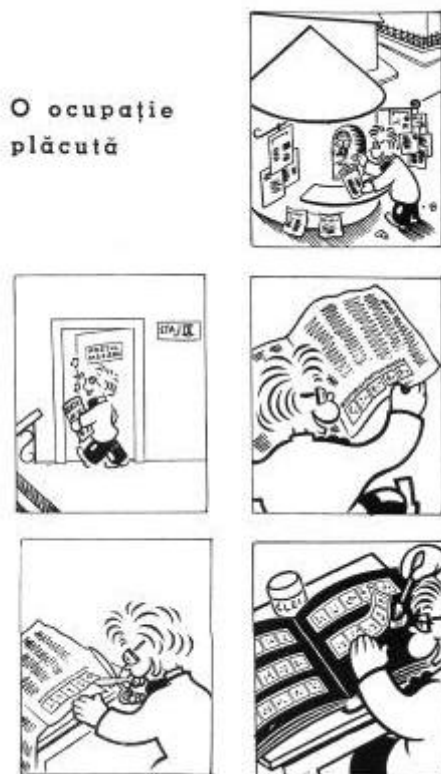
<http://undergroundbd.blogspot.com>

Een korte geschiedenis van het Roemeense stripverhaal

Een verhaal van helden en magazines

Het Roemeense stripverhaal beleefde zijn hoogdagen tijdens het interbellum, een periode waarin een groot aantal geïllustreerde magazines werd gepubliceerd. In die periode verschijnt voor het eerst het beroemdste personage uit de Roemeense stripwereld, *Haplea*. *Haplea* is een creatie van de schrijver Nicolae Batzaria (1874-1952), gewezen Turks minister, gewezen parlamentslid in Roemenië en in 1952 door de communisten in de gevangenis gezet wegens zijn politiek verleden. De eerste tekenaars van *Haplea* waren Marin Iorda, in het magazine **Dimineata copiilor** (1924-1938) en Pascal Radulescu, in **Universul copiilor** (1925-1948). *Haplea* wordt zo bekend dat er vóór 1940 zes albums worden uitgegeven van zijn avonturen, nog twee in de communistische tijd en nog eens vier na 1990. *Haplea* speelt ook de hoofdrol in een tekenfilm sinds 1927 en in een toneelstuk uit 1938.

Een ander graag gezien maar nu vergeten personage uit die tijd was soldaat *Neatza*. Hij was een creatie van schrijver-karikaturist Neagu Rădulescu, die hem tekende tussen 1939 en 1943. *Neatza* ging in twee albums 'vechten' tegen de bolsjewieken. Toen de communisten aan de macht kwamen kreeg de tekenaar dan ook een publicatieverbod dat tien jaar zou duren. In die tijd konden Franssprekende Roemenen in boekhandel Hachette in Boekarest de albums van *Bécassine*, *Zig et Puce*, *Bicot* of *Professeur Nimbus* in het Frans lezen en kopen.

Illu: George Voinescu, 1943

Tussen 1948 en 1955 werd het stripverhaal – symbool van het kapitalisme – door het stalinistische regime volledig uit de Roemeense pers verbannen. Pas in de tijd van ontspanning onder Chroesjtsjov kwam de strip opnieuw boven water, samen met de publicatie van de eerste **Vaillant**-albums – later *Pif Gadget* – in Roemenië. En zoals dat het geval was in de andere landen van het Sovjetblok was dit enige westerse stripmagazine lange tijd de grote inspiratiebron voor Roemeense lezers en auteurs. Het blad wordt uitgegeven door de Franse Communistische Partij.

Wanneer Nicolae Ceausescu aan de macht komt (1965) kent de Roemeense samenleving een (schijnbare) ontwikkeling, die ook in het stripverhaal te zien is. In 1967 begint het weekblad **Cutezatorii** regelmatig twee of drie strippagina's per nummer te publiceren, geschreven door grote namen: Puiu Manu, Burschi, Dures, Pompiliu enz. In die tijd publiceren ook de maandbladen **Luminita** en **Arici Pogonici** (voor 7-9-jarigen) de avonturen van *Mac si Cocofifi*, een eend en een aap getekend door Livia Rusz, de beste Roemeense tekenares. Later, tussen 1970 en 1987, worden haar hertekende stripverhalen in albumvorm gepubliceerd en vertaald in het Duits, het Hongaars en het Spaans.

In 1970 maakt het Roemeense stripverhaal een belangrijke evolutie door. De magazines **Cutezatorii** en **Pif Gadget** lanceren de eerste van drie stripverhaalwedstrijden voor amateurs, onder voorzitterschap van de bedenker van *Pif de hond* in eigen persoon. De Spaanse tekenaar

en republikein José Cabrero Arnal (1909-1982) was in 1939 het Spanje van Franco ontvlucht en was naar Frankrijk getrokken. Er werden liefst 4.300 werken ingediend en 230 prijzen en diploma's uitgereikt. Een twintigtal van de bekroonde tekenaars zou later ook effectief werken gaan publiceren, waaronder Radu Marian (de grote prijs), Viorel Pirligras, Valentin Tănase, Calin Stoicanescu, Mircea Arapu, Traian Marinescu, Sorin Anghel, Zeno Bogdanescu, Laurentiu Sirbu, Feszt Laszlo, enz.

Datzelfde jaar komt ook de eerste gespecialiseerde stripcollectie tot stand. Ze telt tien titels, bewerkingen van romans van grote Roemeense en buitenlandse schrijvers: Mihail Sadoveanu, Radu Tudoran, Jules Verne, Ernest Hemingway, E.R. Burroughs. In dit decennium verschijnt het merendeel van de 50 albums die na de oorlog in Roemenië gepubliceerd worden. Negen albums daarvan zijn het werk van Sandu Florea.

Jammer genoeg besloot Ceausescu vanaf 1981 zijn schulden terug te betalen en dat betekende het einde van **Pif Gadget** in Roemenië (bij gebrek aan deviezen, naar verluidt!). Om extra opbrengsten te genereren beginnen de literaire tijdschriften en de theaters kalenders en supplementen te verkopen, waarin enkele mooie stripverhalen voorkomen. In die tijd kent ook de sciencefiction een bloeiperiode. Er ontstaan meerdere fanzines – de meeste gefotokopieerd – waarin SF-stripverhalen worden geplaatst. Er staat stilaan een nieuwe generatie 'amateur-tekenaars' op, die met passie werkt maar niet durft dromen om van die passie een beroep te maken.

Illu.: Sandu Florea, 1985

In 1983 ontmoeten drie tekenaars, Valentin Iordache, Marian Mirescu en Viorel Pirligras en Dodo Nita, die later bezieler en historicus van de Roemeense strip zou worden, elkaar in een SF-club in Craiova. Ze besluiten een niet-officiële vereniging op te richten, 'BD Craiova', om het stripverhaal in Roemenië te promoten. In de jaren daarna publiceren ze SF-stripfanzines, schrijven de eerste studies over het stripverhaal, vertalen Franse en Amerikaanse strips en, vooral, publiceren voor

het eerst in hun land werk dat voor een volwassen publiek bestemd is. Twee jaar later verschijnt het eerste echte Roemeense tijdschrift voor SF en strips, **Orion**. Er worden 5 nummers van gemaakt (32 pagina's op A3-formaat, op 150.000 ex.). Het tijdschrift heeft veel succes bij het grote publiek.

Na de val van het communistische regime, eind 1989, komt het Roemeense stripverhaal terecht in een golf van enthousiasme, net als alle andere media in het land. De publicaties voor kinderen beleven een periode van grote bloei. Zelfs de alleroudste bladen veranderen van naam en publiceren meer stripverhalen, getekend door nieuwe auteurs. Tussen 1990 en 1993 zien vele stripmagazines het licht, maar ze zijn geen lang leven beschoren en worden in de meeste

gevallen door de auteurs zelf uitgegeven. **Carousel** is het enige dat twee jaar lang standhoudt, maar ook dit magazine houdt ermee op als de uitgever, tekenaar Sandu Florea, naar de Verenigde Staten trekt waar hij comics gaat publiceren voor de grote Amerikaanse uitgevers. De op hol geslagen inflatie van 1993 (300 %) betekende een eindpunt voor dit algemene elan.

Jaarlijks worden in Roemenië door Roemeense stripauteurs als Alexandru Ciubotariu, Șerban Andreescu, Radu Marian, Viorel Pîrligras, Nicolae Nobilescu, Valentin Tănase en Gabriel Rusu drie à vijf albums gepubliceerd, die regelmatig in de supplementen van kranten en in magazines te zien zijn. In 1990 wordt als opvolger van 'BD Craiova' de Vereniging van Roemeense Strip liefhebbers opgericht, die met de gerichte steun van de Waals-Brusselse Delegatie in Boekarest et van het 'Réseau Roumain des Alliances Françaises', elk jaar een internationaal Stripsalon organiseert dat verschillende grote steden in het land aandoet. Naast de promotie van het stripverhaal stimuleert dit festival ook de ontmoetingen tussen Roemeense en westerse auteurs. Voorzitter Dodo Nita heeft over dit onderwerp verscheidene referentiewerken op zijn actief, tot aan deze Geschiedenis van het Roemeense stripverhaal, in 2010 herzien en aangevuld met de steun van het Roemeens Instituut.

Jean Auquier, naar Alexandru Ciubotariu en Dodo Nita.
Istoria Benzii Desenate Romanesti, uitgeverij Vellant, 2010.
(met bijlage in het Frans en het Engels).

Belgisch Stripcentrum
Zandstraat 20 – 1000 Brussel (België)
Alle dagen open (behalve op maandag) van 10 tot 18 uur.
Tel: +32 (0)2 219 19 80
www.stripmuseum.be
visit@stripmuseum.be